

Finansal Piyasaların FinTek Tabanlı Dönüşümü ve Finansal Kapsayıcılığı Artırmadaki Rolü

FinTech Driven Transformation of Financial Markets and Its Role in Fostering Financial Inclusion

Dilek TEKER¹

Görüş Makalesi/Opinion Article

Başvuru/Received: 18.10.2025; Kabul/Accepted: 29.10.2025

ÖZ

Son yıllarda hızla gelişen finansal teknolojiler, yatırım yönetiminden kredi skorlamaya, sigortacılık sektöründen müşteri hizmetlerinin dijitalleşmesine kadar geniş yelpazede dönüşüme uğramıştır. Özellikle yapay zeka uygulamaları, finansal kapsayıcılık tarafında önemli katkılar sağlamaktadır. Örneğin, düşük gelir düzeyine sahip bireyler, kadınlar ya da küçük işletmelerin de daha düşük maliyetlerle finansal sisteme erişimlerine olanak sağlamaktadır. Finansal teknolojiler bu açıdan değerlendirildiğinde, faydalarının sadece verimlilik ile sınırlı olmayıp ekonomik fırsat eşitliği, sosyal sürdürülebilirlik ve finansal kapsayıcılık açısından da dönüştürücü bir güç olduğu bilinmelidir. Şüphesiz her inovasyon kendi içerisinde riskler de barındırmaktadır. Veri güvenliği, algoritmik önyargı, şeffaflık ve insan gözetimi konuları, finansal sistemde dijitalleşmeye olan güvenin tesisi açısından da önem arz etmektedir. Bu koşullar yeni etik düzenlemelere olan ihtiyacı da arttırmaktadır. Bu çalışma, finansal sektördeki çeşitli teknolojik gelişmeler ve yapay zeka uygulamalarının finansal kapsayıcılığa etkisini tartışırken, konuya aynı zamanda etik, güvenilir ve sorumlu yapay zeka kavramları ile de yaklaşmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Teknolojiler, Dijital Dönüşüm, Yapay Zeka, Finansal Kapsayıcılık

ABSTRACT

In recent years, rapidly evolving financial technologies have undergone transformations across a wide range, from investment management to credit scoring, from the insurance sector to the digitization of customer services. Particularly, artificial intelligence applications make significant contributions to financial inclusion. For example, they enable individuals with low income levels, women, or small businesses to access the financial system at lower costs. When evaluated from this perspective, financial technologies are not only limited to improving efficiency but also serve as a transformative force in terms of economic opportunity equality, social sustainability, and financial inclusion. Undoubtedly, each innovation carries its own risks. Issues such as data security, algorithmic bias, transparency, and human oversight are also important for establishing trust in the digitization of the financial system. These conditions increase the need for new ethical and regulatory frameworks. This study aims to discuss the various technological developments and artificial intelligence applications in the financial sector, focusing on their impact on financial inclusion and the concepts of ethical, trustworthy, and responsible artificial intelligence.

Keywords: Financial Technologies, Digital Transformation, Artificial Intelligence, Financial Inclusion

¹ Işık Üniversitesi, İşletme Bölümü, dilek.teker@isikun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3893-4015

1. Giriş

Özellikle son yıllarda her sektörde olduğu şekliyle finans sektörü de teknolojik yeniliklerle beraber önemli bir dönüşüme uğramıştır. Örneğin, internet bankacılığı ile başlayan bu gelişme mobil bankacılık ve hatta şubesiz neobankacılığa kadar uzanan önemli bir hikayeye işaret etmektedir. Finansal piyasalarda ise son dönemin en önemli gelişmeleri finansal teknoloji (FinTech) yatırımları ile yeniden şekil almaktadır. Bu kapsamda mobil ödeme sistemleri, robo danışmanlar, blockchain teknolojileri ya da sigortacılık sektöründeki teknolojik gelişmeler (Insurtech) ile finans ekosistemi hem şirketlere hem de bireylere önemli fırsatlar sunmaktadır. Şüphesiz bu dijital dönüşüm sadece yapılan finansal işlemin hızı ya da bir maliyet tasarrufu sağlamayı amaçlamanın çok ötesinde finansal kapsayıcılığa olan olumlu katkısı ile de ilişkilendirilmelidir. Bu yazının da temel konusu olan finansal kapsayıcılık, finansal sistem dışında kalmış olan düşük gelir grubundaki bireyler, kadınlar ya da küçük işletmeler olarak örneklendirebileceğimiz dezavantajlı grupların da eşit şartlarda finansa erişim, tasarruf ya da yatırım yapmaya iştirak etmesi olarak tanımlanabilir. Ülkelerin hem ekonomik hem de sosyolojik gelişmişlik düzeyi, coğrafya ve eğitim gibi faktörler ile ülkelerin teknolojiyi sahiplenme düzeyleri finansal kapsayıcılık için önemli belirleyiciler olarak göze çarpmaktadır. Bu çalışma son yıllarda her ne kadar iyileşme eğilimi göstermiş olsa da, gelişen ve gelişmiş ülkeler arasında keskin farkların yaşandığı finansal kapsayıcılık düzeyinde teknolojik gelişmelerin iyileştirici etkisine değinmektedir.

2. Finansal Kapsayıcılık: Kavramsal Çerçeve

Finansal kapsayıcılık, 21. yüzyılın sosyoekonomik kalkınma gündeminin önemli kavramlarından biri olarak karşımıza çıkarken, ekonomik kalkınma ve toplumsal refah açısından da önemli bir bileşen olduğu kabul edilmektedir. Bu konuda literatürde çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Demirci-Kunt, Klapper, Singer ve Ansar (2022), finansal kapsayıcılık olgusunu “bireylerin ve işletmelerin finansal hizmetlere erişim, kullanım ve fayda düzeylerini artırmaya yönelik sistematik bir süreç” olarak tanımlamaktadır. Sarma ve Pais (2011) ise ekonomideki tüm bireylerin resmi finansal sisteme erişimi, kullanılabilirlik ve kullanımı basitleştiren bir süreç şeklinde tanımlamaktadır. Finansal kapsayıcılık, finansal refah ve ekonomik büyümenin önemli bir itici gücü olarak kabul edilir (Mishra vd. 2024). Finansal kapsayıcılık, bireylere gelecek için güvenli bir şekilde tasarruf etme fırsatı sunarak finansal istikrarı destekler. Banka mevduatlarının önemli ölçüde kullanılması, zorlu dönemlerde bankaların mevduat tabanlarının istikrarını artırmaktadır (Han ve Melecky, 2013). Bu kavram, özetle bireylerin ve şirketlerin finansal hizmetlere uygun maliyetle ve hızlı erişimini ifade eder.

Bu şekilde yaşam standartları artmakta ya da mikro, orta ya da büyük ölçekli iş fikirleri hayata geçirilmektedir. Konu finansa erişimle sınırlı kalmamakta, yoksullukla mücadele, adaletli gelir paylaşımı, ekonomik büyüme gibi göstergeler yanında; eğitim ve sağlık düzeyinin iyileşmesi ya da birey ve şirketlerin dışa açılması gibi çok sayıda rekabetçi faktör için de önemli bir ivme sağlamaktadır.

Günümüzün sadece ekonomik değil, sosyal refah açısından da önemli konularından birisi olan finansal kapsayıcılık kavramı 1970’li yıllarda başlayan ve mikrofinans olarak bilinen harekete dayanmaktadır. Bu konuda Nobel ödüllü Muhammed Yunus’un 1976 yılında Bangladeş’te kurmuş olduğu Grameen Bank, finansa erişimi daha kısıtlı olan düşük gelir grubuna küçük ölçekli krediler temin ederek bugünkü finansal kapsayıcılığın temelini atmıştır (Yunus, 2007).

2000’li yıllara gelindiğinde finansal kapsayıcılık kavramının özellikle Dünya Bankası, IMF ve Birleşmiş Milletler (BM) raporlarında yer aldığı görülmektedir. Çeşitli raporlarda bu kavramın altı çizilerek hem bireylerin hem de şirketlerin finansa erişiminin toplumsal refah, ekonomik büyüme ve yoksullukla mücadele kapsamında önemi vurgulanmıştır. 2005 yılı küresel ölçekte finansal kapsayıcılığa yönelik verilen mesajlar için de önemli bir dönüm noktasıdır. BM bu yılı “Uluslararası Mikro Kredi Yılı” olarak ilan etmiş ve devletler ile finans kurumlarına dezavantajlı gruplara fon temini ve sisteme dahil edilmesi yönünde bir çağrı yapılmıştır (United Nations, 2006).

Bu konu G-20 tarafında da kendine yer bulmuş, 2010 yılında Toronto ve Seul Zirvelerinden Küresel Finansal Kapsayıcılık Ortaklığı (Global Partnership for Financial Inclusion-GPFI) kurulmuş ve finansal kapsayıcılığın G-20 dışındaki ülkeler için de yayılması için bir inisiyatif başlamıştır (Selim ve Şen, 2020). Şüphesiz bu konuya yönelik stratejilerin geliştirilmesi için sayısallaştırılması ve hatta küresel ölçekte karşılaştırılabilir olması da önemlidir. Bu konuda belki de en önemli adım, 2011 yılında Dünya Bankası tarafından başlatılan ve her üç yılda bir yayınlanan *Global Findex Database* raporu çalışmasıdır. Dünya nüfusunun yaklaşık %97’sine karşılık gelen 144 ülkeyi kapsayan bu araştırma, finansal kapsayıcılıkta bireylerin özelliklerini ve davranış biçimlerini ortaya koyan bir araştırmadır. Bu raporda yaklaşık 150 bin kişiye finansa erişim, finans sisteminden faydalanma, finansal dayanıklılık ve güvene yönelik sorular sorulmaktadır. Rapor çıktıları finansal kapsayıcılıkta bir taraftan gelişmiş ve gelişen ekonomilere yönelik olarak farkları ortaya koyarken bir taraftan da cinsiyet farklılıklarına yönelik önemli detaylara dikkat çekmektedir. Raporun ilk yayınlandığı 2011 verileri ile en son 2025 yılına kadar ortaya konan veriler önemli bazı gelişmelere de işaret etmektedir. Örneğin, 2011 yılında yetişkin nüfusun sadece %51’inin bir finansal hesaba sahipliği ortaya konurken

bu oran düşük gelirli ülkelerde %24 olarak kayıtlara geçmişti. 2025 yılı çıktıları hesap sahipliği oranının %76'ya yükseldiğine ve gelişmekte olan ekonomilerde de finansal kapsayıcılığın önemli bir artış yakaladığına işaret etmişti. Gelişmekte olan ekonomilerin bu alanda kendini daha yukarı konumlandırmasının en önemli etkenlerinden birisinin de mobil bankacılık ve dijital ödeme sistemlerinin özellikle gelişmekte olan ekonomilerde de erişilebilirliği olduğu vurgulanmıştır. Tüm bu önemli raporlar, küresel ölçekte teknolojik gelişmelerin finansal kapsayıcılığa olan önemli katkısını vurgularken, dijital kapsayıcılık kavramını da gündeme taşımış oldu.

3. Finans Sektöründe Teknolojik Gelişmeler ve Dijital Finansal Kapsayıcılık

Finans sektöründe özellikle 2015 yılı sonrasında yaşanan teknolojik gelişmeler bir yandan finansal mekanizmayı derinleştirir, bir yandan da hem bireyleri hem de şirketleri finansal çevreye daha da yaklaştırırken, artarak devam eden dijitalleşme süreci ve gelişen finansal teknolojiler (FinTech) ile finans sektörü açısından hem bir maliyet avantajı sağlamış hem de müşteri tabanının genişlemesi ve ürün çeşitliliği açısından da bir avantaj sağlamış oldu (Arner, Barberis ve Buckley, 2016). Kısaca, teknolojik gelişmelerin dijital finansal kapsayıcılığın gelişmesi ve daha geniş bir tabana yayılması için bir katalizör olduğunu vurgulamak gerekir. Belki de bunlar içerisinde en bilineni mobil teknolojiler, ödeme sistemleri, bankacılık sektörü dijital dönüşümü ve portföy yönetim stratejileri olarak kurgulanabilir.

3.1. Mobil Teknolojiler ve Ödeme Sistemleri

Bir bankada hesap sahipliği oranı ve telekomünikasyon hizmetleri altyapısı, finansal kapsayıcılık için belirleyici unsurların başında gelir. Küresel raporlar da bu iki göstergede gelişen ve gelişmekte olan ekonomi ayrımına dikkat çekmektedir. Öte yandan günümüzde gelişen ekonomilerde her ne kadar bireylerin banka hesap sayısı ya da aldıkları telekomünikasyon hizmetleri sınırlı kalsa da, cep telefonu kullanım oranının son yıllarda hızla arttığı görülmektedir. Bu gelişme, mobil sistemlerin yaygınlaştırılmasının az gelişmiş ekonomilerde finansal kapsayıcılığı artırmak için önemli bir araç olarak kullanılabilmesinin altını çizmektedir. Sahay, Cihak ve N'Diaye'ye (2020) göre, mobil teknolojiler gelişmekte olan ülkelerde finansal dışlanma sorununu yapısal olarak dönüştürebilmekte ve finansal derinleşmeyi sağlamak için de kullanılabilir. Jack ve Suri, (2016) araştırmalarında, 2007 yılında Kenya'da hayata geçirilen mobil ödeme sistemi M-Pesa'nın 30 milyondan fazla kullanıcıya ulaşarak, ülkede sağlanan GSYH'nın yaklaşık %40'ının bu sistem üzerinden gerçekleştiğine vurgu yapmaktadır. IMF de bu konuya kendi raporlarında vurgu yapmaktadır.

Carriere-Swallow, Haksar ve Patnam (2021) tarafından hazırlanan bir raporda Hindistan’da hayata geçirilen India Stack ve Unified Payments Interface (UPI) altyapıları ile 2016-2024 yılları arasında dijital ödeme hacminin arttığı vurgulanmıştır. Aynı raporda ayrıca, perakende işlemlerinin ağırlıklı olarak nakit bazlı olduğu bu ekonomide, finansal hizmetlere erişimin de genişlediği belirtilmiştir. Patnam ve Yao (2020), yine Hindistan’a vurgu yaparak, bu dijital sistemin ekonomik kalkınmanın önemli bir itici gücü olduğunu altını çizmiştir. Bu ve benzer örnekler, mobil teknolojilerin gündelik yaşama entegrasyonu ile beraber, düşük gelir düzeyine sahip coğrafyalarda yaşayan bireylerin de finansal ekosistemden bir pay alacağını ispatlamaktadır.

3.2. Dijitalleşen Bankacılık Sektörü

Dijitalleşme tüm sektörler için itici bir güç konumdadır. Finansal teknolojiler sadece ödeme sistemleri ile sınırlanmaz. Bugün, bankacılık sektörünün geldiği nokta da artık geleneksel bankacılık yapısından neobanka olarak da adlandırılan şubesiz dijital bankacılık yapısına doğru şekil değiştirmektedir. Türkiye Bankalar Birliğinin Mart 2025 raporu, Türk bankacılık sektöründe internet ve mobil bankacılık verisini karşılaştırmıştır. Buna göre özellikle son yıllarda mobil bankacılığın kullanım istatistiklerinin artışına dikkat çekmiştir. Son rakamlara göre bireysel ve kurumsal müşteri toplamında tekilleştirilmemiş aktif müşteri sayısı internet bankacılığında 8 milyon 569 bin kişi iken, mobil bankacılıkta bu sayı 119 milyon 63 bin kişi olarak açıklanmıştır. Bir önceki döneme göre internet bankacılığında 947 bin kişi azalma yaşanırken, mobilde bu sayı bir önceki döneme göre 1 milyon 308 bin kişi, bir önceki yıla göre 7 milyon 100 bin kişi artış göstermiştir.

Accenture tarafından yayımlanan “2025 Global Banking Consumer Study” raporu ise küresel ölçekte bankacılık müşterisinin davranışını incelemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda 39 ülkeden 49 binden fazla bankacılık müşterisinden alınan görüşler, her 3 müşteriden birinin artık bir dijital bankacılık ya da neobank kullandığını ortaya koymaktadır. Rapor, bankacılık müşterilerinin yaklaşık yüzde 46’sının, finansal tavsiye ve yatırım kararlarında yapay zeka destekli dijital danışmanlardan yararlandığını veya yararlanmak istediğini vurgulamaktadır. Bu durum, dijital bankacılığın yalnızca erişim kolaylığı sağlamadığını; aynı zamanda yapay zekâ ile desteklenen akıllı finansal yönlendirmeler sayesinde finansal farkındalığı artıran bir deneyim sunduğunu göstermektedir.

Narayanan, Ratnadiwakara ve Strahan (2025) 2001-2023 yılları arası için ABD piyasalarına yönelik olarak gerçekleştirdikleri çalışmalarında, bankacılık sektöründe şube kapanış

oranlarının özellikle pandemi sonrasındaki artışına işaret etmektedir. McKinsey (2024) “Unlocking value from technology in banking” başlıklı raporda benzer şekilde birçok bankanın maliyet tasarrufu gerekçesiyle fiziki şubecilik yapılarının sayısını azalttığını ve mevcut fiziki yapıları da daha çok danışmanlık ve karmaşık hizmetler için kullanacak şekilde yeniden yapılandırıldığını vurgulamaktadır.

Teknolojik gelişmeler bankacılık sektöründe sadece dijital ya da şubesiz bankacılık kapsamında değil; son yıllarda yapay zekâ teknolojilerinin finans sektörüne yoğun entegrasyonu ile, iş süreçlerinde de büyük bir dönüşüme işaret etmiş oldu. Sözgelimi, bankacılıkta kredi skorlamada yapay zeka uygulamaları risk değerlendirme metodolojilerine önemli bir boyut kazandırdı. Örneğin, daha önce kredi geçmişi olmayan bireylerin mobil ödeme davranışları, fatura ödeme bilgileri, kredi kartı harcamaları ya da sosyal medya etkileşimleri bile kredi skorlamanın çeşitli algoritmalarla gerçekleşmesini olanaklı kılmakta. Bu koşullar hem krediye uygun bireylerin finansa erişimini kolaylaştırmakta hem de mikro finans kurumlarının sermaye verimliliğini artırmaktadır. Benzer şekilde, müşteri hizmetleri ve operasyonel verimlilik alanında da yapay zekâ önemli bir dönüşüm yaratmıştır. Bankaların çağrı merkezlerinde kullanılan sohbet botları ve sesli asistanlar müşteri taleplerini insan müdahalesi olmadan yanıtlayabilmektedir. Bu durum her ne kadar karşısında yine de bir çalışan muhatap ihtiyacı duyan kesim tarafından eleştirilse de, bankalar için bir maliyet avantajı sağlamak ve hizmet hızını da artırmaktadır.

3.3. Portföy Yönetiminde Algoritmalar Çağı

Sektörde dijitalleşme ve yapay zekanın özellikle son yıllarda portföy yönetim alanındaki uygulamaları, finansal piyasalar için oldukça önemli bir gelişme olarak yorumlanmalı. Bu alanda şüphesiz en önemli örneklerden birisi robo-danışmanlık. Hızla gelişen bu teknoloji, yatırımcıyı kısa sürede tanıyan ve yatırım tercihlerini analiz ederek ona en uygun portföy yapısını öneren algoritmik bir sistemdir. Robo-danışmanlar, yatırımcının risk iştahı, gelir düzeyi, yatırım hedefi ve portföylerinde zaman tercihi gibi değişkenleri yapay zekâ algoritmalarıyla değerlendirerek hızla sosyal medyada gerçekleştirdikleri sentiment analizleri ile portföy optimizasyonu gerçekleştirmektedir. Teknolojinin yatırımcıya sunduğu bu önemli fırsat, düşük maliyetli, 7/24 erişilebilir ve kişiselleştirilmiş yatırım önerileri ile finansal kapsayıcılığı da güçlendirmektedir. Arner, Barberis ve Buckley (2017) de, algoritmik yatırım platformlarının finansal piyasalarda yatırım yapma maliyetlerini düşürdüğünü ve bu şekilde özellikle sermaye piyasalarına olan talebi artırdığını vurgulamaktadır. Bu yeni teknolojinin sadece finansal kapsayıcılığı değil, aynı zamanda yatırım davranışlarını da dönüştürdüğünü

takip etmek gerekir. Lo, Repin ve Steenbarger (2020) çalışmalarında, yapay zeka destekli portföy yönetim araçlarının yatırımcılara davranışsal önyargılarını fark etme ve daha dengeli kararlar alma imkânı sunduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, algoritmik portföy yönetimi sadece bir teknoloji inovasyonu değil; yatırımcının finansal farkındalığını artırarak finansal kapsayıcılığın niteliksel boyutunu da güçlendiren yapısal bir dönüşüm olarak değerlendirilebilir.

Bu teknolojiler tüm fırsatlarının yanında bazı riskler de taşımaktadır. Finansal piyasalarda geçmişte de bu sistemlerin hatalı stratejiler ve yanlışlarla önemli kırılmalıklar yarattığı gözlemlenmiştir. 1987 yılının Black Monday' i ya da 2010 yılının Flash Crash olayları bunlara örnek olarak verilebilir. Buna ek olarak bu algoritmalarla ilgili olarak bir kara kutu tanımlaması da yapılmaktadır. Bu koşul, bir algoritmanın ilgili portföy davranışını hangi mantık ile gerçekleştirdiğinin yatırımcı tarafından bilinmemesi ya da şeffaflık eksikliği olarak tanımlanabilir. Farklı bir eleştiri de modelin önyargılı olmasına yöneliktir. Eğer algoritma geçmiş piyasa verilerinde yer alan yanlış örüntülerle eğitilmişse, bu önyargılar karar mekanizmalarına da yansiyabilmektedir. Örneğin, yatırımcının demografik özellikleri, cinsiyet veya geçmiş risk davranışları, algoritma tarafından yanlış yorumlanarak portföy optimizasyonunda hatalı strateji sunulabilir.

Tüm bunların yanında, dijitalleşen her sistemde olduğu gibi veri gizliliği ve siber güvenlik konuları da robo-danışmanlıklar için önemli risk unsurlarıdır. Bu sistemler kullanıcılara yönelik olarak çok önemli kapsamda kişisel ve finansal veriyi biriktirmektedir. Bu kapsamda düzenleyici ve denetleyici otoritelere de önemli bir görev düşmektedir. Avrupa Birliği'nin 2024 yılında yayınladığı Yapay Zeka Yasası bu alanda önemli bir gelişmedir ve şeffaflık, izlenebilirlik ve insan gözetimi standartlarını ortaya koymuştur. Bu konu finansal mekanizmada bu yazının da ana konusu olan finansal kapsayıcılık açısından çok önemlidir. Teknolojik gelişmeler daha çok bireyin finansal hizmete dahil olmasına katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle bu konuda denetim mekanizmalarının da daha çok tartışılması ve anlatılması gerekmektedir.

4. Sonuç | İnsan Merkezli Yapay Zeka Yaklaşımı

Finansal kapsayıcılık, artık yalnızca ekonomik bir hedef değil, aynı zamanda sosyal adalet, etik ve sürdürülebilirlik boyutlarını içeren değer odaklı bir dönüşüm alanı haline gelmiştir. Teknolojik yenilikler, yapay zeka uygulamaları, bu dönüşümün itici gücü olarak karşımıza çıkmakta ve daha çok bireyin finansal sistemlerden pay almasına destek olmaktadır. Öte yandan finansal kapsayıcılığın başarısı sadece teknolojik hız demek değildir. Burada esas mesele bu

teknolojilerin ne kadarının merkezinde insanın olduğuyla da ilişkilidir. İnsan merkezli yapay zekâ yaklaşımı (human-centric AI), finansal sistemlerin teknoloji ile insanı aynı denkleme konumlandırması gerekliliğine işaret eder. Bu modelde teknoloji, insan kararlarını ikame eden değil, onları destekleyen bir araçtır. Finansal kapsayıcılık açısından da, bireylerin finansal sisteme yalnızca erişmesi değil, bu sistem içinde hak, bilgi ve farkındalık sahibi aktörler haline gelmesi anlamına gelir. Örneğin, geleneksel bankacılık sisteminde müşteri güveni; karşısındaki insan, fiziksel varlık ve bankanın kurumsal kimliğiyle sağlanırken, dijital sistemde güvenin temeli algoritmalar ve bu algoritmalara yönelik şeffaflık ve veri güvenliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Nesiller arası davranış farklılıkları çok sayıda akademik çalışma için ilham kaynağı olmaktadır. Benzer bir durum finansal davranışlar açısından da incelenmektedir. Z kuşağı neredeyse tüm finansal kararlarını mobil uygulamalar ve hatta yapay zeka destekli olarak verirken daha yaşlı kuşaklar geleneksel finansal araçları tercih etmeye devam etmektedir. İşte bu teknolojik gelişmeler doğru kurgulandığında ve güven teşkil ettiğinde, farklı yaş grupları açısından bilgi ve yetkinlik farklarını azaltacak bir potansiyele sahiptir. Öte yandan tüm toplumlar için asıl olan sadece teknolojik erişim değil aynı zamanda dijital okuryazarlık seviyesidir. İşte bu noktada da toplumun önemli paydaşlarına görev düşmektedir. Devlet düzenleyici ve denetleyici otoritesi ile şeffaflık ve veri güvenliğini desteklerken, bu gelişmelerin faydasına olan modelleri teşvik etmelidir. Üniversiteler ve FinTech şirketleri de yaşam boyu finansal eğitim işbirlikleri kapsamında teknoloji ve finans bilincini yaymalıdır.

Kaynakça

- Arner, D. W., Barberis, J., ve Buckley, R. P. (2016). “The Evolution of FinTech: A New Post-Crisis Paradigm?” *Georgetown Journal of International Law*, 47(4): 1271-1319.
- Beck, T., ve Demirgüç-Kunt, A. (2022). “Finance for Inclusive Growth: New Directions for Policy and Research”. *World Bank Research Observer*, 37(1): 45-72.
- Carrière-Swallow, Y., Haksar, V., ve Patnam, M. (2021). *Stacking up Financial Inclusion Gains in India. Finance & Development*, 58(2). International Monetary Fund. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2021/07/india-stack-financial-access-and-digital-inclusion.htm> (Erişim tarihi: 18 Ekim 2025).
- Demirgüç-Kunt, A., Klapper, L., Singer, D., ve Ansar, S. (2022). *The Global Findex Database 2021: Financial Inclusion, Digital Payments, and Resilience in the Age of COVID-19*. Washington, D.C.: World Bank.
- European Commission (2024). *Artificial Intelligence Act (AI Act): EU Regulation on AI Systems*. Brussels: European Union Publications.

- Han, R., & Melecky, M. (2013). "Financial Inclusion for Financial Stability: Access to Bank Deposits and the Growth of Deposits in the Global Financial Crisis". World Bank Policy Research Working Paper No. 6577. Washington, DC: World Bank.
- Lo, A. W., Repin, D. V., ve Steenbarger, B. N. (2020). "Fear and Greed in Financial Markets: A Clinical Study of Day-traders". *Journal of Behavioral Finance*, 21(2): 130-145.
- Mishra, R., Singh, S., ve Patel, V. (2024). "Financial Inclusion and Its Ripple Effects on Socio-economic Development". *Journal of Risk and Financial Management*, 17(3): 105. <https://doi.org/10.3390/jrfm17030105>.
- OECD (2023). *Digital Finance and Inclusive Growth: Policy Approaches in a Connected World*. Paris: OECD Publishing.
- Sahay, R., Cihak, M., & N'Diaye, P. (2020). "Rethinking Financial Deepening: Stability and Inclusion in the Digital Era". *IMF Staff Discussion Note SDN/20/06*.
- Sarma, M., ve Pais, J. (2011). "Financial inclusion and development". *Journal of International Development*, 23(5): 613-628. <https://doi.org/10.1002/jid.1698>.
- Selima S.ve Şen M. (2020). "Türkiye'de Finansal Katılımı Belirleyen Faktörlerin Analizi", *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 6(3): 268-290.
- Suri, T. ve Jack, W. (2016). "The Long-run Poverty and Gender Impacts of Mobile Money". *Science*, 354(6317): 1288-1292.
- World Bank (2025). *Global Findex Database 2025: Financial Inclusion Progress Report*. Washington, D.C.
- Yunus, M. (2007). *Creating a World without Poverty: Social Business and the Future of Capitalism*. New York: PublicAffairs.
- Narayanan, R., Ratnadiwakara, D., ve Strahan, P. E. (2025). *The Decline of Branch Banking*. National Bureau of Economic Research, NBER Working Papers No. 33773.